

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΑ 10 ΙΟΥΝΙΟΥ 2019 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)

A. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, *Πρωταγόρας* 321b-322a

Ἄτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα· λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος, καὶ ἠπόρει ὅτι χρήσαιτο. Ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομὴν, καὶ ὄρᾳ τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἄνθρωπον γυμνὸν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστροτον καὶ ἄοπλον· ἤδη δὲ καὶ ἡ εἰμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν ἣ ἔδει καὶ ἄνθρωπον ἐξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. Ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὕροι, κλέπτει Ἥφαιστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν πυρὶ –ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητὴν τῷ ἢ χρησίμην γενέσθαι– καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. Τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτη ἔσχεν, τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Διί. Τῷ δὲ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν –πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν– εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἥφαιστου οἶκημα τὸ κοινόν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνεῖτην, λαθὼν εἰσέρχεται, καὶ κλέψας τὴν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἥφαιστου καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ, καὶ ἐκ τούτου εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται, Προμηθεῖα δὲ δι’ Ἐπιμηθεῖα ὕστερον, ἥπερ λέγεται, κλοπῆς δίκη μετῆλθεν.

A1.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο:

1. Ο Επιμηθέας σκόπιμα αφήνει τον άνθρωπο χωρίς εφόδια.
2. Ο Προμηθέας έρχεται να ελέγξει τη διανομή των εφοδίων.
3. Ο Προμηθέας προβληματίζεται για το πώς θα σώσει τον άνθρωπο.
4. Η είσοδος στην ακρόπολη του Δία επιτρέπεται στον Προμηθέα.
5. Μετά την παρέμβαση του Προμηθέα ο άνθρωπος αποκτά αφθονία αγαθών.

(μονάδες 5)

β. Για κάθε μία από τις παραπάνω απαντήσεις να γράψετε στο τετράδιό σας το κομμάτι του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνει. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

B1. Να περιγράψετε την προσωπικότητα και τον ρόλο του Επιμηθέα στη διανομή των εφοδίων, λαμβάνοντας υπόψη τις λέξεις και τις φράσεις του αρχαίου κειμένου που αναφέρονται σε αυτόν.

Μονάδες 10

B2. Ποια αξία αποδίδεται στην «έντεχνον σοφίαν» και την πολιτική τέχνη, όπως φαίνεται από τον τρόπο με τον οποίο αυτές φυλάσσονται; Για να τεκμηριώσετε την απάντησή σας, να στηριχτείτε στο παρακάτω απόσπασμα: «Απορία οὔν σχόμενος [...] κλοπῆς δίκη μετῆλθεν».

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη:

- α. Οι σοφιστές χρησιμοποιούσαν τους μύθους στα γραπτά και τη διδασκαλία τους.
- β. Ένα από τα πρόσωπα που εμφανίζονται στον διάλογο *Πρωταγόρας* είναι ο ηγέτης των Τριάκοντα Τυράννων.
- γ. Στον διάλογο *Πρωταγόρας*, ο Σωκράτης αντιμετωπίζει τον Πρωταγόρα με έντονη ειρωνεία.
- δ. Ο Πρωταγόρας στον ομώνυμο διάλογο υποστηρίζει ότι η πολιτική τέχνη είναι προσιτή σε όλους τους ανθρώπους.
- ε. Η σωκρατική διαλεκτική υιοθετεί τη μέθοδο της διάλεξης.

Μονάδες 10

- B4.** Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιό σας κάθε μία αρχαία ελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. (Στη στήλη Β περισσεύουν τρεις λέξεις.)

Στήλη Α	Στήλη Β
είμαρμένη	εισιτήριο
έξιέναι	είσοδος
ἔσχε	κλεψύδρα
κλέπτει	σχίσμα
λαθών	μερίδιο
	λοιπόν
	λήθη
	σχήμα

Μονάδες 10

B5. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αισχύλος, Προμηθεύς δεσμώτης, στίχοι 476-487, 500-506

Μιλάει ο Προμηθέας:

Με τη συνέχεια πιο πολύ θα ξαφνιαστείς ακούγοντας [476]
τι τέχνες και τεχνάσματα σκαρφίστηκα.
Και πριν απ' όλα τούτο: όσοι πέφτανε άρρωστοι
δεν είχαν γιατρικό ή να το μασήσουν
ή να το καταπιούν ή να το αλείψουν πάνω τους, [480]
μόνο καταμαραίνονταν χωρίς φάρμακα ν' ανακατεύουν,
αμυντικά μέσα για όλες τις αρρώστιες.

Και τα πολυάριθμα είδη της μαντικής τους ταξινόμησα
και πρώτος απ' τα όνειρα ξεχώρισα όσα μέλλονται [485]
να βγουν αληθινά, κι ερμήνευσα τα αινίγματα
τα φραστικά και τα συναπαντήματα του δρόμου.

[...]

Να το έργο μου. Κι ό,τι πολύτιμο έχει η γη [500]
κρυμμένο απ' τους ανθρώπους μες στα σπλάχνα της,
το μπρούντζο και το σίδηρο, το ασήμι, το χρυσάφι,
ποιος άλλος θα 'λεγε πως τους το έδειξε πριν από μένα;
Κανείς, το ξέρω, εκτός αν φλυαρεί κι ανοηταίνει.

Με δυο λόγια μάθε τα πάντα: όλες οι τέχνες [505]
οι ανθρώπινες είναι δωρεές του Προμηθέα.

(μετάφραση Παν. Μουλλά)

Αφού μελετήσετε το παραπάνω μεταφρασμένο απόσπασμα
από τον *Προμηθέα δεσμώτη* του Αισχύλου, να συγκρίνετε
τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζεται ο χαρακτήρας του
Προμηθέα, με βάση τα λόγια και τις ενέργειές του, σε κάθε
ένα από τα δύο κείμενα, στον *Πρωταγόρα* και τον
Προμηθέα δεσμώτη. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, *Κυνηγετικός*, 13.1-5 (έκδ. του E.C. Marchant)

Στο τέλος του *Κυνηγετικού* ο *Ξενοφών*, αφού έχει μιλήσει για
την αξία του κυνηγιού, προβάλλει τον εαυτό του ως αληθινό
δάσκαλο σε αντίθεση προς τους σοφιστές.

Θαυμάζω δὲ τῶν σοφιστῶν καλουμένων ὅτι φασὶ μὲν ἐπ' ἀρετὴν
ἄγειν οἱ πολλοὶ τοὺς νέους, ἄγουσι δ' ἐπὶ τοῦναντίον· οὔτε γὰρ
ἄνδρα που ἐωράκαμεν ὄντιν' οἱ νῦν σοφισταὶ ἀγαθὸν ἐποίησαν,
οὔτε γράμματα παρέχονται ἐξ ὧν χρὴ ἀγαθοὺς γίνεσθαι, ἀλλὰ περὶ
μὲν τῶν ματαίων πολλὰ αὐτοῖς γέγραπται, ἀφ' ὧν τοῖς νέοις αἰ μὲν
ἡδοναὶ κεναί, ἀρετὴ δ' οὐκ ἔνι¹· διατρίβειν δ' ἄλλως παρέχει τοῖς
ἐλπίσασί τι ἐξ αὐτῶν μαθήσεσθαι καὶ ἐτέρων κωλύει χρησίμων καὶ
διδάσκει κακά. Μέμφομαι οὖν αὐτοῖς τὰ μὲν μεγάλα μειζόνως· περὶ
δὲ ὧν γράφουσιν, ὅτι τὰ μὲν ῥήματα αὐτοῖς ἐζήτηται, γινῶμαι δὲ
ὀρθῶς ἔχουσαι, αἷς ἂν παιδεύοιντο οἱ νεώτεροι ἐπ' ἀρετὴν, οὐδαμοῦ.
Ἐγὼ δὲ ἰδιώτης μὲν εἰμι, οἶδα δὲ ὅτι κράτιστον μὲν ἐστὶ παρὰ τῆς

αὐτοῦ φύσεως τὸ ἀγαθὸν διδάσκεισθαι, δεύτερον δὲ παρὰ τῶν ἀληθῶς ἀγαθόν τι ἐπισταμένων μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν ἑξαπατᾶν τέχνην ἔχόντων. Ἴσως οὖν τοῖς μὲν ὀνόμασιν οὐ σεσοφισμένως λέγω· οὐδὲ γὰρ ζητῶ τοῦτο· ὧν δὲ δέονται εἰς ἀρετὴν οἱ καλῶς πεπαιδευμένοι ὀρθῶς ἐγνωσμένα ζητῶ λέγειν· ὀνόματα μὲν γὰρ οὐκ ἂν παιδεύσειε, γινῶμαι δέ, εἰ καλῶς ἔχοιεν.

¹ ἔνι: ἔνεστι.

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «Ἐγὼ δὲ ἰδιώτης [...] ζητῶ τοῦτο».

Μονάδες 10

Γ2. Ποιες επικρίσεις διατυπώνει εναντίον των σοφιστῶν ο Ξενοφών ως προς την επίδρασή τους στους νέους;

Μονάδες 10

Γ3. Στο απόσπασμα «οὔτε γὰρ [...] χρὴ ἀγαθοὺς γίγνεσθαι»:

α. Να μεταφέρετε τα τριτόκλιτα ουσιαστικά και τις αντωνυμίες στον άλλο αριθμό, στην ίδια πτώση και στο ίδιο γένος. (μονάδες 4)

β. Να γράψετε στο τετράδιό σας τα ρήματα που βρίσκονται σε πληθυντικό αριθμό (μονάδες 3) και να τα μεταφέρετε στην υποτακτική αορίστου της ενεργητικής φωνής, στο ίδιο πρόσωπο και στον ίδιο αριθμό. (μονάδες 3)

(μονάδες 6)

Μονάδες 10

Γ4.α. Στο απόσπασμα «ὀνόματα μὲν γὰρ [...] εἰ καλῶς ἔχοιεν» να αναγνωρίσετε το είδος του υποθετικού λόγου (μονάδα 1) και να κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές, ώστε να δηλώνει το προσδοκώμενο. (μονάδες 3)

(μονάδες 4)

β. «πολλὰ αὐτοῖς γέγραπται»: Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης (μονάδες 2) και να κάνετε όλες τις απαραίτητες αλλαγές, ώστε να τονίζεται το πρόσωπο που ενεργεί (μονάδες 4).

(μονάδες 6)

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

**ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ.
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. α. 1 → Λάθος

2 → Σωστό

3 → Σωστό

4 → Λάθος

5 → Σωστό

β. Για το 1 : « ὁ Ἐπιμηθεύς ἔλαθεν αὐτόν καταναλώσας ... τὰ ἄλογα»

Για το 2 : « ἔρχεται Προμηθεύς ἐπισκεψόμενος τὴν νομήν»

Για το 3 : «Ἀπορία οὖν σχόμενος ... τῷ ἀνθρώπῳ εὖροι»

Για το 4 : «Τῷ δὲ Προμηθεΐ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν»

Για το 5 : «καὶ ἐκ τούτου εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίνεταί»

B1. Ο Επιμηθέας, ὅπως δηλώνει και το ὄνομα του (ἐπί + μῆδος), σκέφτεται μετὰ την εκτέλεση μιας ἐνέργειας και βρίσκεται ἀντιμέτωπος με τις ἐνέργειες της. Παρουσιάζεται ἀστόχαστος, ἀπερίσκεπτος, ἐπιπόλαιος και παρορμητικός, λόγω της πνευματικῆς του κατωτερότητας → οὐπανυ τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεύς», «ἔλαθεν αὐτόν»

Κι ἐνῶ ο Επιμηθέας εἶχε δώσει με φροντίδα και σοφία ὅλα τα ἀπαραίτητα ἐφόδια στα ζῶα, στο τέλος της μοιρασιάς διαπίστωσε ὅτι βρισκόταν σε ἀδιέξοδο → « ἠπόρει ὅτι χρήσαιτο», γιατί με την ἐξάντληση των ἐφοδίων → «καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα» ὁ ἄνθρωπος ἐμεινε «ἀκόσμητος», ἐνῶ «τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα». Ἐτσι ὁ ἄνθρωπος ἐμφανίζεται σε πλήρη ἐνδεῖα → « γυμνὸν τε καὶ ἀνυπόδητον και ἄστρωτον και ἄοπλον».

Ἡ συμβολικὴ / μυθικὴ ἀποτίμηση του τρόπου, με τον ὁποῖο ὁ Επιμηθέας μοίρασε τις φυσικὲς ιδιότητες στους ζωικούς ὁργανισμούς, ἀποκαλύπτει σταδιακὰ την πρωταγῶρεια σκέψη. Ἡ ἐπιμηθεϊκὴ φάση, που ἀντιστοιχεῖ στον φυσικὸ χρόνο του βιολογικοῦ σχηματισμοῦ των ζωικών εἰδῶν, κλείνει με το ἀνθρώπινο εἶδος το ὁποῖο ἐμφανίζεται τελευταῖο στη σειρά των ζωικών ὁργανισμῶν. Ὡς τελευταῖο μένει «ἀκόσμητον», που σημαίνει ὅτι ἔχει τα λιγότερα φυσικά ἐφόδια για να ἐπιβιώσει ὡς εἶδος στη φύση. Συνεπῶς, ἡ φυσικὴ κατάσταση του ἀνθρώπου κατὰ το στάδιο σχηματισμοῦ των εἰδῶν μπορεῖ να ἀποδοθεῖ με την ἐννοια της «ἀπορίας», δηλαδή της φυσικῆς ἀδυναμίας και συγχρόνως της ἀνάγκης για ἐξεύρεση τρόπων και μέσων ἀντιμετώπισης της (ἠπόρει ὅ,τι χρήσαιτο). Ὁ ἄνθρωπος ἀναγκάζεται να ἀναζητήσῃ τον

πόρο, τη λύση του προβλήματος και την υπέρβαση της δυσκολίας. Αξιοσημείωτη η τριπλή επανάληψη της απορίας στο κείμενο : ἤπορει, ἀποροῦντι, ἀπορία.

B2. Βλέπε Ερμηνευτικό Σχόλιο Σχολικού Βιβλίου για την «ἔντεχνον σοφίαν» σελ. 69

Τα δώρα του Προμηθέα συνετέλεσαν στο να αποκτήσει ο άνθρωπος «τὴν περὶ τὸν βίον σοφίαν», χρήσιμες δηλαδή γνώσεις, προκειμένου να αντισταθμίσει τις ελλείψεις των εφοδίων που είχαν δοθεί στα υπόλοιπα ἔμβια ὄντα. Ο Πρωταγόρας όμως θεωρεί σκόπιμο να αναφέρει στο σημείο αυτό της αφήγησης ότι ο Προμηθέας δεν μπόρεσε να δώσει στους ανθρώπους την πολιτική τέχνη, το υψηλότερο και καλύτερο δώρο, φυλαγμένο από τον ίδιο τον Δία, αλλά με την πράξη κλοπής περιορίστηκε στο δώρο της τεχνογνωσίας, ευεργετικό βέβαια, αλλά κατώτερο. Γίνεται σαφές ότι η πολιτική τέχνη είναι ανώτερη κατάκτηση, η οποία στον μύθο χαρακτηρίζει την κοινότητα των θεών και όχι των ανθρώπων, και αποτελεί στοιχείο εξουσίας του Δία απέναντι στους άλλους θεούς και τον κόσμο. Η παρουσίασή τους ως δώρων των θεών και όχι ως ανακαλύψεων του ανθρώπου μπορεί να θεωρηθεί και ως ένδειξη σεβασμού προς αυτούς και προσπάθεια αποφυγής ὕβρης εκ μέρους των ανθρώπων.

Ιδιαίτερης σημασίας είναι η άποψη που συνάγεται από τον μύθο και αποδίδεται στον Πρωταγόρα ότι στην προϊστορία του ανθρώπινου γένους προηγήθηκε η κατάκτηση τεχνικής πρόσφορης για τον βιοπορισμό του και ακολούθησε η κατάκτηση της πολιτικής τέχνης. Άρα η κατάκτηση της τεχνικής από τον άνθρωπο, που χαρακτηρίζεται σαν τιτανική πράξη κλοπής, συνέβη σε μια πρώιμη φάση, προκοινωνική και δείχνει τις τότε δυνατότητες του ανθρώπινου πνεύματος. Αντίθετα, η πολιτική ήταν ακόμη απρόσιτη σχεδόν στο ανθρώπινο πνεύμα και κατακτήθηκε σε υστερότερη στιγμή της ιστορίας του ανθρώπου και αφού είχαν διαμορφωθεί οι κατάλληλες συνθήκες.

«Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν» → Οι φύλακες του Δία ήταν η Βία και το Κράτος, που αναφέρονται τόσο στη Θεογονία του Ησιόδου όσο και στον Προμηθέα Δεσμώτη του Αισχύλου. Πρόκειται για τα ὄργανα εξουσίας του Δία. Στον μύθο του Πρωταγόρα συμβολίζουν τη δυσκολία και τις επίπονες προσπάθειες του ανθρώπινου γένους να αποκτήσει την πολιτική τέχνη, τις γνώσεις δηλαδή για την οργάνωση κοινωνιών και για την ανάπτυξη πνευματικού πολιτισμού. Ἐμμεσα προβάλλει την αξία και τη σημασία της τέχνης που υπόσχεται ότι διδάσκει στους νέους της Αθήνας.

Η δυναμική της ιστορίας είναι φανερή: πιο πάνω από την τεχνική είναι η πολιτική, αλλά όχι ακόμη για τον άνθρωπο. Προηγείται η επίλυση ζωτικών αιτημάτων των υλικών συνθηκών ύπαρξης του ανθρώπου, η οποία στη συνέχεια του επιτρέπει να σκεφτεί για τα επιτεύγματά του, την κυριαρχία του στη φύση και την προαγωγή των συνθηκών ζωής του. Κάθε στάδιο προετοιμάζεται από το προηγούμενο και προετοιμάζει το επόμενο σε μια δυναμική πορεία, όπου η κάθε κατάκτηση γίνεται βάση για την επόμενη με πολύ κόπο και με μεγάλο τίμημα κάποιες φορές, οπωσδήποτε καθόλου ανώδυνα. Κάθε επίτευγμα απαιτεί ανυπολόγιστες θυσίες σε μια πορεία συνεχούς αναζήτησης του καλύτερου. Και αυτή τη διπλή διάσταση της επιτυχίας και του τιμήματός της υπενθυμίζει η λιτή αναφορά στην τιμωρία του Προμηθέα. Το επίτευγμα για να έχει αξία και διάρκεια προϋποθέτει αυταπάρνηση και ανιδιοτέλεια και αυτό το υπαινίσσεται η φράση του Πρωταγόρα στην οποία φαίνεται ότι ο θεός που λυπήθηκε τους ανθρώπους και έκλεψε τη φωτιά, τιμωρήθηκε για την πράξη του. «εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἡφαίστου οἶκημα τὸ κοινὸν» → Η αναφορά του Πρωταγόρα στην Αθηνά και τον Ἡφαίστο και στο εργαστήρι τους συνιστά και έναν σαφή υπαινιγμό οργάνωσης της θεϊκής κοινότητας στη βάση ενός «καταμερισμού των εργασιών», όπου ο Δίας κατέχει την ύψιστη πολιτική τέχνη, ενώ η Αθηνά και ο Ἡφαίστος καταγίνονται με τέχνες συνδεδεμένες με την αντιμετώπιση των καθημερινών αναγκών επιβίωσης, την πρακτική επινοητικότητα και την κατασκευαστική ικανότητα.

B3. α → Σωστό

β → Σωστό

γ → Λάθος

δ → Σωστό

ε → Λάθος

B4. εἰμαρμένη → μερίδιο

ἐξιέναι → εισιτήριο

ἔσχε → σχήμα

κλέπτει → κλεψύδρα

λαθών → λήθη

B5. Και στα δύο αποσπάσματα ο Προμηθέας παρουσιάζεται ως ο σωτήρας θεός που δωρίζει στους ανθρώπους τη δυνατότητα να αναπτύξουν πολιτισμό.

Στον Πρωταγόρα ο Προμηθέας μέσα από τη μυθική αφήγηση εμφανίζεται να κλέβει την «έντεχνον σοφίαν σύν πυρί» από το οίκημα του Ηφαίστου και της Αθηνάς εκδηλώνοντας έτσι τη φιλανθρωπία του και την ευρηματικότητά του, δίνοντας λύση στην κατάσταση αδυναμίας του ανθρώπου. Με μια απλή φράση «εὐπορία μὲν ἄνθρωπῳ τοῦ βίου γίγνεται» παρουσιάζονται οι συνέπειες για τον άνθρωπο εμώ για τον Προμηθέα με την καταδίκη του «κλοπῆς δίκη μετῆλθε» φαίνεται και η διάθεση να θυσιαστεί για τη σωτηρία του ανθρώπου. Η εξυπνάδα και η αποτελεσματικότητά του φαίνονται με τα ρήματα / ρηματικούς τύπους «κλέπτει», «δωρεῖται», «λαθῶν εἰσέρχεται», «κλέψαι», «δίδωσι». Χαρακτηριστική είναι και η χρήση του γ' προσώπου.

Αντίθετα στο απόσπασμα του Αισχύλου ο Προμηθέας σε α' πρόσωπο παρουσιάζει τα δώρα που έδωσε στον άνθρωπο με μεγάλη λεπτομέρεια (ιατρική, φαρμακευτική, βοτανολογία, μαντική, μεταλλουργία...) και με κάποια δόση υπερηφάνειας και καυχησιολογίας. Δεν αναφέρει στο απόσπασμα την κλοπή της φωτιάς, αλλά τις συνέπειες με την ανάπτυξη των τεχνών.

Αναμφίβολα όμως η φιλεύσπλαχνη και φιλάνθρωπη πλευρά του χαρακτήρα του Προμηθέα και η ευστροφία και η δημιουργικότητά του είναι φανερά και στα δύο αποσπάσματα

Γ1. Εγώ από την άλλη πλευρά είμαι μεν απλός πολίτης, ξέρω (= γνωρίζω) όμως ότι είναι πολύ καλύτερο να μάθει (κάποιος) το σωστό (= το καλό / το αγαθό) από τη δική του φύση (= με βάση την ίδια τη φύση του) κι έπειτα (= δευτερευόντως / κατά δεύτερο λόγο) απ' αυτούς που πραγματικά (= αληθινά) γνωρίζουν κάτι σωστό (= καλό / αγαθό) περισσότερο (= κυρίως) παρά από αυτούς που κατέχουν την τέχνη εξαπάτησης (= του να εξαπατούν). Ίσως λοιπόν ως προς τα λόγια δεν μιλώ με τον τρόπο των σοφιστών (= τα λόγια μου δεν μοιάζουν με των σοφιστών) · ούτε βέβαια επιδιώκω αυτό.

Γ2. Ο Ξενοφών επικρίνει τους σοφιστές αναφέροντας ότι δεν οδηγούν τους νέους στην αρετή, αν και ισχυρίζονται το αντίθετο.

Η επίδραση των σοφιστών στους νέους είναι κακή, αφού τα συγγράμματά τους αναλύουν ανούσια θέματα προκαλώντας (στους νέους) ευχαρίστηση χωρίς περιεχόμενο. Οι νέοι που ελπίζουν ότι θα μάθουν από τους σοφιστές κάτι, γίνονται αποδέκτες κακής παιδείας, που τους παρεμποδίζει από τα ωραία και χρήσιμα μαθήματα με αποτέλεσμα να χάνουν το χρόνο τους.

Ο Ξενοφών συνεχίζει τις επικρίσεις του προς τους σοφιστές με την αναφορά στο εξεζητημένο ύφος των γραπτών τους και την απουσία σωστών απόψεων που θα μπορούσαν να καλλιεργήσουν στους νέους την αρετή.

Γενικά δεν έχουν κάνει κάποιον ενάρετο με τις διδασκαλίες τους ούτε με τα συγγράμματά τους συντελούν στη διαμόρφωση ενάρετων ανθρώπων, ασκώντας έτσι αρνητική επίδραση στους νέους.

Γ3. α. • Ουσιαστικά τριτόκλιτα : άνδρας, γράμμα

• Αντωνυμίες : οὔστινας, οὔ

β. • Ρήματα σε πληθυντικό : ἐωράκαμεν
ἐποίησαν
παρέχονται

• Υποτακτική Αορίστου Ενεργητικής Φωνής : ἴδωμεν
ποιήσωσι(ν)
παράσχωσι(ν)

Γ4. α. • Ο υποθετικός λόγος είναι 5^{ου} είδους, απλή σκέψη (του λέγοντος)

• Προσδοκώμενο : «ὄνόματα μὲν γάρ οὐ παιδεύσει, γινῶμαι δὲ, ἐάν καλῶς ἔχωσι(ν)»

β. • Εἶδος σύνταξης : παθητική (αττική σύνταξη)

• Για να τονιστεί το πρόσωπο που ενεργεί, η σύνταξη πρέπει να μετατραπεί σε ενεργητική : «πολλά αὐτοί γεγράφασι(ν)»

Επιμελήθηκαν τα θέματα οι Φιλολόγοι :

Παπακανέλλου Αγγελική

Τσιβιλή Εύκλεια